

15.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

12

13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

Inhalt:

1. De aequitate naturali. (1754.)
2. Vis et facultas clausulae codicillaris testamenti destituto. (1767.)
3. Varias juris civilis observationes. (1767.)
4. De privilegio cursus publici recte aestimandis. (1768.)
5. De modo poenarum. (1768.)
6. De nobilium jure negandi. (1768.)
7. De finibus potestatis ecclesiasticae regendis. (1768.)
8. Observationes juris civilis. (1768.)
9. Miscella argumenta juris civilis. (1768.)
10. De successorio edicto. (1769.)
11. De conjunctione loci et suffragii in comitiis provincialibus cum dominio praedictum nobilium. (1769.)
12. De obligatione rusticorum ad operas per praescriptionem acquirenda (ae) vel tollenda. (1769.)
13. De foro militari in Saxonia. (1769.)
14. De sectione cadaveris occisi. (1769.)
15. De crimine stellionatus. (1770.)
16. De origine et natura communis Saxonum manus. (1770.)
17. De argumenta librorum Civ. de officio, et. ad Zellii noct. tit. I. 13. (1770.)
18. Quaestiones forenses. (1772.)
19. De pignus tacite contractis. (1772.)
20. Ad emendas origines juris publici Germanici. (1773.)
21. De jure conferendi dignitates in imperio Rom. Germ. (1773.)
22. De differentia iudicium et magistratum juris dicendi apud Germanos. (1774.)

(v.)

23. De alimentis viduae indotatae ex feudo debitis. (1774)
24. Archimareschallus imperii aeneatorum patronus et iudex. (1775)
25. Quibus modis nobilitas amittatur. (1776)
26. De suprema rei iudicariae in imperio potestate. (1777)
27. De vi legum et decretorum in territorio alieno. (1777)
28. De arbitris honorariis ad historiam juris civilis ill. (1777)
29. De sententia novellae constitut. I. (1777)
30. De abolitione veteri et hodierna. (1778)
31. Subsidium caritativum imperatori praebendum equites imperii immediatos a servitio feudali suis dominis praestando, nisi alia maior causa accedat, non liberant. 1779
32. De hano contumaciae. (1781)
33. De coloniis mercatorum in Germania et praecipue
34. Quaestiones forenses. II. (1783,) in Saxonia, 1781
35. Bernhardus Otocanius, dux Saxoniae, varii generis observationibus illustratus. (1783.)
36. Notata de comitibus Palatinis Saxoniae. (1785)

(1775)

)

77)

777)

Mi-
nit

n.
72

ue

1781

lit

MISCELLA ARGVMENTA
IVRIS CIVILIS

PRAESERTIM DECEMVIRALIS

MAGNIFICI I. CTORVM ORDINIS AVCTORITATE

P R A E S I D E

IOH. THEOPHILO SEGERO

IVRIS SCIENTIAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORE

TITVLORVM DE V. S. ET R. I. ANTECESSORE

ORDINARIO COLLEGII I. CTORVM SODALI

H. L. Q. C

D. XXIII. NOV. MDCCCLXVIII

P R O P O S V I T

A V C T O R

IOHANNES AVGVSTVS CLEEMANNVS

C H E M N I C E N S I S

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

9.

Gross D. Emsfeld

MISCELLANEA ARGUMENTA

IN REBUS CIVILIBUS

PRÆFATIONEM D. GEMMELII

AD HANC PARTEM OPERIS

IOH. THEOPHIL. STORCH

AVCTORIS PRÆFATIONEM

AD HANC PARTEM OPERIS

PRÆFATIONEM D. GEMMELII

AD HANC PARTEM

OPUSCULI

PRÆFATIONEM

AVCTORIS

IOHANNES AUGUSTUS GEMMELIUS

PRÆFATIONEM

AD HANC PARTEM

OPUSCULI

PRÆFATIONEM

VIRO ILLVSTRI
AMPLISSIMO CONSVLTISSIMO
TRAVGOTT PLAENCKNERO

SER. ELECTORIS SAXONIAE A CONSILIIIS
COMMISSIONVM FISCO ELECTORALIS PROCVRATORI
ET ADVOCATO CIVITATIS CHEMNICENSIS
PRAETORI, INSPECTORI
SCHOLARVM REL

AVVNCVLO VENERANDO.

D. D. D

IOH. AVGVSTVS CLEEMANNVS

*Debet TIBI, VIR ILLVSTRIS, hic
exigui licet pretii libellus interpretari, quanta in
parte felicitatis meae collocandum censeam, TE
contigisse mihi fautorem, quo quem possem libera-
liorem nominare, habeo neminem. Solet mentem
meam saepe blanda quaedam transacti temporis re-*

cordatio subire, ubi me parentibus orbatum in
TVAM tutelam suscipiebas, et ego TE in locum
Optimi Parentis suffectum nanciscebar Patronum
Optimum. Sed tantum abest, ut hoc nomine TVAM
in me propensam voluntatem possim pro dignitate ce-
lebrare, ut potius satis intellegam TE cotidie
tanquam parentem in me affectum fuisse, sic
ut quam vitae rationem alias non tam laute susti-
nuissem, illam, quum TV, quae commodi mei causa
abs TE peterem, prolixè ac copiose mihi porrigeres,
possim bene atque feliciter capessere. Quam ob
rem, quum bis omnibus praeclaris beneficiis me
TIBI esse devinctissimum cognoscerem: statui
apud me, animumque meum sic composui, ut qualem
modo adipiscerer occasionem, tali periclitaturus
essem vires ingenii mei in TVA comitate publice prae-

dicanda, ne apud TE et illos, qui scirent me
TIBI multum debere, aliquam improbitatis suspi-
cionem incurrerem. Diem igitur quodammodo ex
die ducens hoc meum officium in hoc usque tempus
distuli, quo TVAM illam tot beneficiis specta-
tam benevolentiam publico hoc monumento conspi-
ciam redderem, TIBI que offerrem primitias qualis
qualis doctrinae, pignus et pietatis et amoris, id
leue quidem, pignus tamen. Ego vero adducor in bo-
nam spem, fore, ut hi exigui labores TIBI non
improbentur, praecipue quum iustissimae caussae mi-
hi commendauerint hoc et scribendi et, quae scripsis-
sem, ad TE deferendi consilium, ut quos, qua muni-
ficientia TV meis de studiis promeruisti, fugeret,
scirent me a TE esse magnopere ornatum, et ut
qui scirent, quam liberalem in modum me fouisti,

viderent, TE beneficia TVA contulisse in hominem
baud ingratum. Accipias igitur vultu humanitatis
plenissimo munusculum hoc, quod licet aestimari ne-
queat eruditionis praestantia, tamen ab eo profici-
scitur, qui voluit illud edere documentum obe-
quii et pietatis. Ita vero, VIR ILLUSTRIS,
fiduciam meam, quam in TVO patrocinio colloco,
in posterum etiam animi TVI propensione confir-
mes, de me vero sic existimes velim, me TVVM fa-
uorem semper magno in pretio habiturum esse. Vale.

III

LEGN XII PARLAVM

Ita fert saeculum, ut qui quid publici iuris faciunt, soleant longam narrare fabulam, qua et amplam dicendorum commemorationem instituunt, et lectori operam praefatione commendant suam. Ego vero, animum quum primum ad scribendum adpuli, id mihi negotii credidi datum esse, doctis ut placerent, quas scripsissem paginas. Quod meum consilium, quo feliciter possem re ipsa adsequi, coepi paulo curatius lustrare, quae antea de vno altero iuris capite in chartam conieceram, quae quum talia inuenirem, qualia nondum satis excussa essent, prout argumenti excellentia videretur exigere: facili negotio a me impetrare potui, ut illa paulo plenius enarrare, et iis, qua fieri posset, ratione aliquam lucem adfundere, apud animum meum constituerem. Ego vero mihi non fumo, quae ob inopiam monumentorum, vnde clara et amplissima harum rerum cognitio hauriri posset, leuibus tantum argumentis adornata sunt, inter-

A 2 posita

posita quasi duplae stipulatione proponere; sed meo officio iam satis me functum esse arbitrabor, si tenui hac commentatione euincam, nondum omnia esse exhausta ab illis, qui priscas leges nitori restituerunt suo, earumque reliquias, quantum fieri potuit, hinc illinc magna industria tanquam sparsa Hippolyti membra collegerunt. Atque hunc leuis momenti laborem sicut viris doctis probatum iri cupio, ita ab ipsorum iudicio omne eius pretium pendeat.

LEGVM XII. TABVLARVM

ET

PANDECTES

BREVIS COLLATIO.

Facturusne operae pretium sim, si conspicua seriei legum XII. tabularum vestigia, quae in Digestis deprehenduntur, quibus in locis haec duo iuris ciuilis monimenta conueniant, quibusque ab se inuicem declinent, paucis exponam? Felicissime quidem successit hic labor IACOBO GOTHOFREDO, qui in *Manuali iuris* ordinem Digestorum enarrauit; sed quum nostrum consilium quodammodo ab illo diuersum sit, potissimum quidem eo tendens, vt alterum cum altero componamus, non dubito, quin ipsius rei praestantia habitura sit, quo operae, licet haud diffusae, parata tamen possit esse excusatio. Hoc igitur notissimum est, primas septem tabulas sibi propositum habuisse exemplar tam Praetores, qui edictis, quam illos, qui Digestis componendis operam dederunt, quum hae solae iuri privato applicatae essent. Non quidem inficiamur, octauam, vbi de iuribus praediorum sancitum, in hunc censum eodem venisse iure, sed alia aderat ratio, cur illa amplius respici non

non posset. Etenim paullatim a Praetoribus in Edictis suis haec iuris privati portio quasi in folle rei vindicationi erat subiecta. Hinc vindicias in Digestis comitarentur, quae de seruitutibus scriptae essent leges, necesse erat, quas sequeretur finium regundorum iudicium. Sed huius iudicii et illarum legum hac in tabula mentio facta est copiosissima. Huc pertinent aeterna quinque pedum auctoritas, addictio arbitrorum stilibus adfinium iudicandis, nec minus digna notatu lex, quae modum posuit viae, caeterisque iuribus tam rusticorum, quam urbanorum praediorum. Nam et de urbanis actum fuisse, vix dubitare licet, quum nec aedium ambitum obliuione praeritum videamus. Nec me poenitet sententiae, quam ab amplissimo quodam praeceptore ductam foueo, heic loci fuisse sancitum, ne liceret in vicini detrimentum altius aedificare; quam quidem opinionem tenere maxime opus est in explicanda altius tollendi seruitute, nescio, quo tandem fato interpretes parum felices nacta. Sed quum ad enarrandas eius rei rationes idonea occasione iam destitutum me videam, consultius arbitror, quod amplius ea de re censere, silentio praerirere. Demta igitur tabula, qua iura praediorum comprehensa, demta illis, quae et ad regiminis formulam, et ad cultum sacrorum spectabant, atque additis cuique loco incrementis, quae postea acceperunt, septem permanere tabulae, quibus contineretur ius, in quo sitae essent priuatorum hominum pecuniae et facultates. Principio quidem XII. tabularum operam dederant Legislatores delineandae rationi, qua causae controuersae essent ad tribunal magistratum deducendae. Quas tamen si quis cum fronte Digestorum comparabit, facile cernet, longe diuersam esse vtriusque faciem. Etenim iam pridem antiquae illi morum simplicitati noluerat aetas recentior pretium suum statuere, sic vt magistratus iuris dicundi pristinum hoc ius cogerentur quodammodo adiutare suis edictis. Sed et parum inde utilitatis redundasset in

iurisprudentiam Iustinianam, si Digestorum conditores
 voluissent ad illas longius commemorandas incumbere. Quum
 enim tum temporis celebris illa, quae intererat magi-
 stratum et iudicem pedaneum, differentia non amplius in usu
 esset: saepe, quae ad formam experiundi in iure pertinebant,
 transferebantur in Digestis ad modum causas in iudicio pero-
 randi, et hinc vicissim alia ad Protribunalia. In hac igitur cre-
 bra iuris antiqui et noui commixtione factum est, ut re ipsa
 usu oblitterata, sola relicta nomina speciem integrae antiquita-
 tis prae se ferrent. Itaque nolo huic rei diutius immorari,
 praecipue quum huc pertineant, quae praeunte SALMASIO
de modo usurarum c. 16. maximam partem a SCHVLTINGIO
ad collat. leg. Moosaicar. et roman. tit. 2. §. 6. dicta sunt de inter-
 polatis locis, ubi deletis vadibus vadimonioque deleto fideiuf-
 forem et satisfactionem iudicio sisti hodie in Pandectis depre-
 hendimus. Transfit oratio nostra ad tabulam ordine secundam,
 quae iudicii et in rem actionum habuit rationem. Illa vero
 capita, quibus de ordinandis iudiciis statutum, diximus a
 compilatoribus Pandectes, prout temporis necessitas exigebat,
 mutata et parte prima operis comprehensa esse. Sed nec his
 solis absoluta fuit haec sectio. Videor mihi non sine ratione
 tum ex ordine partis secundae Digestorum, tum etiam e tractatio-
 ne furtorum in tabula lib. XII. secundam colligere, de veteri manus
 iniectione heic loci fuisse actum. Et quum res hoc delicti pri-
 uati genere erepta possit vindicari, placuit melioris ordinis er-
 go poenas ab hominibus nequam huius maleficiis reis sumen-
 das adiungere, quam leges enarrandi rationem, nempe quae
 cognationem argumenti respiceret, conditoribus nostris in
 primis fuisse solemnem, usucapionis exemplum, de quo
 paullo post erit dicendi copia, plenius confirmat. Sed cur
 in Digestis post rei vindicationem non opido poenae expedian-
 tur in fures, ratio in promptu est. Etenim quum a Praefectis

Vibi

bus Servius rempublicam composuerat functionibus, eas quum semper magno in pretio habuerit gens Romana: credo sine audacia suspitione statui posse, sicut reliquas, ita et has de contractibus, moribus maiorum seruatas transisse tandem in ius Decemvirale. Et quamuis praeclara illa ἀποσπασμάτια, quae ex Caii Dodecadelto petita sunt, hanc rem silentio premant: tamen quum aevi inuidia ex his amplissimis commentariis non nisi rarae quaedam particulae supersint, non immerito Dionysium Caio sufficeremus, nisi, quae capi quodammodo posset de ampliando iure Decemvirali e praeclaris Seruii Tullii legibus, quum harum solida cognitione orbatu finis, spes redderetur inanis. Tabula IV. agitur de summa illa ciuium Romanorum maiestate, potestate patria, non tali, qualem, confusus imperii et dominiu limitibus, liberos in patris iure constitutos rerum mancipi numero ac loco habentes doctissimi quidam viri sibi finxerunt, quorum antesignanum BYNCKERSCHOEKIVM ideo notauit Ampliff. CONRADVS *Epit. Digest. T. I. pag. 30.* sed ea, quae, etsi latissime patuit, talibus tamen finibus fuit circumscripta, quales illius et dominicae potestatis discrimina etiam antiquissimis temporibus innotuisse ostendunt. Praeterea censent interpretes, legum ferendarum Decemuiros hoc loco de iuribus connubii tradidisse, quae sola etiam commemorantur in quarta Digestorum parte e capitibus hac tabula recensitis. Heic quoque de adoptione actum statuit HOTTOMANNVS, *Antiq. Rom. lib. 3. p. 413.* negat autem hoc iuris corpore arrogationem fuisse confirmatam, propterea, quod comitiis opus fuisset ad murandam familiam, nec quisquam potuisset sola legis formula capite minui. Sane haec comitorum necessitas, sicut inde a remotissimis temporibus adfuit, ita in hoc iuris tripertiti apparatu conscribendo legum conditores his verbis: De capite ciuis Romani non nisi per maximum comitiatum, voluerunt illam ad futura tempora porrigere. Iam nos ad se vocat fons ille successionis tabula V. Di-
scimus

scimus legem: Paterfamilias, tanquam necessarium carmen, omnem iuris antiqui testamentarii oeconomiam duabus fere lineis comprehensam. Quippe ignota fuit haeredipetarum natio, diu ignorata odiosa infamiae accusatio, ignotus secundus haeres, nec non incognitae haereditatis delibationes, nisi quod hunc vel illum seruulum libertate donarent testamento, aut statu liberum esse iuberent, vnde sequenti tempore legatorum distributiones prouenisse suspicamur. In hac igitur Pandectes et Leg. XII. diuersissima facie nolumus sexcenta capita e Digestis excerpta cum hac aut illa vetere iuris formula comparare. Praeterea hac tabula liberis quoque capitibus ordinati custodes ad mendos illos qui se non possent defendere; sed has legum quaestiones magistratus iuris dicundi ad iura connubiorum coniecerant, quem ordinem et in Edicto perpetuo seruatum secutus Tribunianus et caeteri, qui Digesta composuerunt. Hic quoque sancitae erant intestatorum successiones, quae deinde sortitae locum in sexto digestorum parte, forte ob eandem rationem, quae suasit, legatorum argumenta tribus libris absoluere, ne si vno simul comprehenderentur, hic ceteris inique latior esset. Caeterum sextae tabulae vestigia hac in parte inuestiganda sunt, quae praecipue conspiciuntur in vsu capionibus et vsurpationibus. Post rerum auctoritatem tempore annuo et biennali finitam, actum est de vsu capto matrimonio, eam quidem ob causam, quoniam, vt aduersus BOETHIVM demonstrauit *ad Collat. Leg. Mosaic. et Roman. Tit. 16. in Schulting. Iur. Anteiust. p. 791.* PETR. PITHOEYS vsu etiam in manum conuenerunt vxores, et tali ratione bonorum vniuersitas transiit in maritum. Ob eandem causam in illo ipso loco de repudiis edictum; haec deinde secuta lis vindiciarum. Hanc vero male de possessione caperes, quum tunc temporis illa remedia nondum essent prodita, quibus quis seiuncta proprietate possessionem assequi posset: sed potius legis voluntas haec fuit, vt secundum

cundum libertatem darentur vindiciae in actione, quam postea Icti negatoriam et libertatis vindicationem dixere, sed secundum eum, qui possidet in caeteris in rem actionibus.

Iam supra diximus de maleficiis, in quae tabula septima animaduersum est. Quum Edictum perpetuum maximam partem acquiesceret in ciuilibus negotiis ordinandis, non poterant digestorum compilatores respicere ipsius seriem in componendis libris, quibus postera aetas horribilium nomen fecit. Quos tamen si quis cum septima tabula attente comparauerit, seriem utrisque quodammodo communem e primitiis statim colligi posse fatebitur.

A N A L E C T A DE SVCCESIONIBVS FEMINARVM

Qui super haereditatibus intestatorum commentati sunt, sicco ea praeterierunt pede, quae in fraudem communis opinionis de antiquis feminarum successionebus proferri possunt. Sunt tamen, quae moneri queant aduersus sententiam, cui viri docti tantum non omnes fauent, haud leuia, quibus excutiendis dabimus operam. Ac primum quidem ordo dicendum a nobis exigit, vt dicamus, quinam quibusque argumentis disputent, aduersus quos orationem nostram dirigimus. GUILIELMVS quidem RANCHINVS *Comment. de success. ab intestato §. 13. in Meermann. Thes. T. III.* Iure Decemuirali filiabus aequae ac filii delatam censet haereditatem paternam, nec dubitat eandem opinionem etiam ad haereditates iure agnationis capiendas transferre. Cum eo sentiunt viri doctissimi PERIZONIVS in *deff. de lege Vocouia* et SCHVLTINGIVS *ad Paulli Rec. Sent. Tit. VIII.* alique, quanquam PERIZONIVM non adeo illi addictum video, ne facili negotio posset in contrarias partes detrahi. Testimonium denunciant DIONYSIO

HALICARNASSEO *lib. II. cap. 25.* GELLIO. *Not. Attic.*
 PAVLLO *Rec. Sent. t. 1.* atque ipsis scriptoribus institutionum
 Iustinianarum. *§. 3. Inst. de legitima agnatorum successione.* Pri-
 mum prodeat in medium DIONYSIVS, qui de successione femi-
 ninarum haec tradidit. *Τελευτήσαντος τῆ ἀνδρὸς κληρονόμος*
ἐγένετο τῶν χορημάτων ὡς θυγάτηρ πατρὸς. Ἐὶ μὲν ἀπαις τε
καὶ περὶ μηδενὸς διατιθέμενος ἀποθάνοι, πάντων ἕσα κνρία τῶν
ἀποληφθέντων, εἰ δὲ γενεὰν ἔχοι, τοῖς παισὶν ἰσόμενος γινομένη.
 Sed qui animum aduertet ad hunc locum facile inueniet, scri-
 ptorem in transitu tantum fecisse successione huius mentionem.
 Vbi enim de licentia diuortii Romuli legibus admodum circum-
 scripta commemorauerat, enumerare instituit praemia fidei con-
 iugalis, in his usus et hac ratione, quae de recentiori or-
 dine succedendi intellegenda est. Quo GELLII quoque
 verba sine dubio pertinent, quibus scriptor rem e me-
 dia potissimum iuris prudentia repetiisse videtur propter ea,
 quod ante suam aetatem ab usu recesserant in manum conuen-
 tiones. Videamus an grauius illius sententiae testimonium a
 Paulo renuncietur, cuius verba nobis videntur valde contraria
 esse. Is enim *l. c. Feminae*, inquit, *ad haereditates legitimas ul-*
tra consanguineas successiones non admittuntur, idque iure civili Vo-
coniana ratione videtur effectum: cacterum lex XII. tabularum nulla
discretione sexus agnatos admittit. Sed existimamus hic locum
 habere, quod crebro viri eruditi notauerunt, esse scilicet veteri-
 bus iure consultis admodum familiare, quod recentiore lege
 aut consuetudine inductum est, ipsi antiquae sanctioni, cui
 aut surrogatum, aut cuius interpretatio morem inuenierit, il-
 lud addicere. In exemplis numero infinitis hoc inprimis illu-
 stre et huic nostro consilio maxime consentaneum videtur. VL-
 PIANVS *lib. 14. ad Scabin. in cap. 1. D. de legitimis tutoribus.*
Legitimae tutelae, inquit, lege XII. tabularum agnatis delatae
sunt et consanguineis, item patronis, id est, his qui ad legiti-

mas haereditates admitti possint. At is tamen alio loco scribit lib. 38. ad Sabinum cap. 3. t. c. Tutela legitima, quae patronis defertur lege XII. tabularum, non quidem specialiter vel nominatim delata est, sed per consequentias hereditatum, quae ex ipsa lege patronis datae sunt. Ex quo colligitur, legitimam patronorum tutelam non, ut antea dixerat, esse ipsa lege iussam, sed iureconsultos ratione ipsius intellecta retulisse publice scriptam populi voluntatem interpretando ad ea, quae verbis non essent expressa. Superest, quod in Iustinianis Institutionibus l. c. legimus, L. XII. fuisse ignotum discrimen inter agnatos et consanguineas. Verba sunt haec: *Haec Lex XII. Tab. nullo modo introduxit, sed simplicitatem legibus amicam amplexa simili modo omnes agnatos siue feminas siue masculos cuiuscunque gradus ad similitudinem suorum inuicem ad successionem vocabat.* Locum κατὰ πόδα transtulit Theophilus: ὁ γὰρ δωδεκάεδρος τὴν τοῖς νόμοις συνήθη Φιλῶν ἀπλότητα ἀπαντας ὁμοίους ἀνδράσιν καὶ ἀνδράσιν, οἷς δὴποτε εἶεν βαδμῆ, καὶ ὁμοιότητα τῶν σέων ἐπὶ τὰ τῷ τελευτήσαντος ἐκάλει πράγματα. Sed sensit iam PERIZONIVS debilem esse hac in re auctoritatem horum triumvirum, qui ius civile constituerunt, repugnantibus omnium gentium moribus, quorum catalogum amplissimum ipse recensuit. *Ut ut sit, inquit, in comment. laud. p. 135. masculorum tamen progeniem lex XII. tabularum feminis praeposuit, fateatur ipso Tribunia no in Inst. de Scto Tertull. Et ex masculis progenitos plus diligens nepotes ex filia inter legitimos heredes non numeravit §. 15. Inst. de haer. quae ab intest.* Et eodem loco, ubi munificentiam Romanorum in dandis dotibus praedicauit, his verbis pergit: *Censebant proinde feminis sufficere dotes, quas iam olim adeo luculentas pro temporis istius publica priuataque opum mediocritate acceperint, ut ex eo verisimile videri possit, etiam ante legem Voconiam coarctatam aliquantum fuisse in feminis haereditates ab intestato eundi facultatem.* Videntur autem haec potissimum rationes com-

commendare illorum sententiam, qui neque fuitatis neque agnationis iure mulieres a decemuiris ad defunctorum bona capienda vocatas iudicant. Primum omnium gentium mores hac in re conueniunt, feminas praeter alimenta et dotes nihil e bonis paternis accepisse, quae res a PERIZONIO iam confecta est. Dos vicem quasi sustinebat illius portionis, quam e paterna domo secum tulisse emancipatos verba parabola Christi *Luc. XVI, 12.* declarant: *πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς ἕστας.* Memini quoque me legere in VVILINGII *lect. iur. ciu.* prima legitimae partis initia in feminarum dotibus quaerenda esse. Sed quum id, quod moribus introductum est, scriptis legibus temperari atque aboleri possit, in hoc solo argumento non possumus omnem collocare fiduciam. Gravius est, quod tituli memoresque facti ad posteros pertulere de nobili et generosa Romanorum cupiditate tuendi gentis suae splendorem et dignitatem. Saepe illos adeo, ne vel nomine quicquam decederet celebritati familiarum, curasse, decreta gentis Manliae et Claudiae ostendunt in aliis antiquitatis monumentis excitata a SIGONIO *Comment. de nominibus Rom.* et CHLADENIO *in libro de gentilitate vet. Rom.* Hos igitur qui tantopere consuluerunt suae maiorumque suorum memoriae conseruandae, feminarum successiones admisisse haud vero simile est, utpote quas in alias domos aliarumque gentium sacra transire et paterentur et vellent. Non minus firmum sententiae nostrae praefidia collocamus in obeunda tutela, quae quum ad exemplum hereditatis agnatis iisque masculis deferretur, ad illos quoque solos successione commodum peruenisse ostendit. Et quamuis benigna tandem mulierosorum I. Ctorum interpretatione, mores antiquos, quibus res staret Romana, susque deque habentium antiquus, succedendi ordo plane mutatus esset, ut sine sexus differentia admitterentur omnes: nunquam tamen Prudentum auctoritas minus etiam tutelae feminis contulit, quas illi

obeundo semper inidoneas iudicare. Vnde eo magis apparet, hoc tutelae et successionis deferendae discrimen non ab origine rei publicae neque a XII. tabularum temporibus repetendum esse. Praeterea iuvat opinionem nostram, quod raro temporis Romae sui iuris fuisse feminam nouimus, sed tanquam filiam principatus domestici incapacem ex patria potestate in maritalem, e familia in familiam, e gente in gentem transiisse; nec ipsi, nisi sacerdotio Deae Vestae fungeretur, a legibus fuisse concessam testandi facultatem, quo iure solum patremfamilias decoratum accepimus. Sed quae nec suorum nec agnatorum familiam nancisci poterant, has tamen ego mulieres gentilitias haereditates capere potuisse, his maxime rationibus ductus coniicio. Etiam si enim familiarum nomina non habebant, constat tamen gentilitias eas fuisse ornatas, quo quidem hac cautione, ne quis maiorum, nisi forte communis gentis conditor, iustam seruitutem seruisset, in haereditatibus gentilitias maxime respectum est. Libertus enim patroni beneficio factus solebat, illius munificentiam et liberalem animum nomine suo celebrare; exibat momento turbinis HYGIVS et PHAEDRVS, sed neuter a stirpe, cuius nomen ipsi impositum et a patrono communi suam ducebat originem. Fuit igitur singularis nota in nomine posita, vnde facile intelligi potest, quibus de causis tum, cum summa rerum consensu S. P. Q. R. vni esset permessa, tam insignis mutatio in tribuendis nominibus oborta sit, quam praeter alios commemorauere CASAVBONVS ad *Sparian. Hadr. c. p. 2.* et CHLADENIVS in *libr. excit.* Quid enim nominum subtilitas profuisset, postquam gentilitiae hereditates stabilita vnus dominatione quasi cum ipsa populi Romani libertate sensim euanuerant. Certe ad hanc demum aetatem, nisi etiam ad spurios pertinent tituli lapidares, quos e GRVTERI *Theaur. Inscr.* et MARCI VELSERI *Operibus CHRISTIVS in Noct. Academ. Specim. III. Obs. 23.* retulit, vnde liberos matris

nomen

nomen interdum sortitos esse apparet. Deinde semel ad gentiles delata haereditate, maximam partem actum erat de familiarum splendore, quum non secundum gradus propinquitatem bona defuncti deferrentur, sed omnes ad exercendam familiam accederent. Caeterum hanc legum duritiem et morum iniquitatem temperasse benignam prudentum interpretationem, iam diximus. Cui deinde limites posuit reuocatis priscis moribus lex Voconia. At illius de argumento tacere satius est, quum qui FRANCISCI BALDVINI, IACOBI PERIZONII atque ABRAMI VVILINGII curis quicquam addere institueret, is aeque videretur actum agere, atque is, qui vellet post BRVMMERI lucubrations super lege Cincia commentari.

PRAETERMISSA

DE

ORIGINE ANTESTATIONIS

ET

TESTAMENTI PER AES ET LIBRAM.

De solemnibus antestati officio amplissima daretur dicendi copia, nisi, qui de mancipatione scripserunt, hoc argumentum splendida eruditione exornassent. Disseremus vero de ipsius origine, et num eius praesentia fuerit necessaria. Qua tamen in re orationem sic cohibebimus, ut ad eum solum pertineat, quo vsi veteres in mancipando, non ad illum, qui auriculam opposuit vocanti in ius. Nam hoc quidem argumentum tanta eruditione perillustris BORNIVS *Comment. de antestatione in ius vocantium apud Romanos Lipsiae 1737. palam edita* pertractavit, ut ne doctissimis quidem videatur spicilegium reliquisse. Igitur ut ad illum redeamus, qui se non sinebat antestari ab aliis, verum qui alios ipse antestabatur; constat enim vtrumque verbi sensum esse et agendi et patiendi; negotia alicuius momenti antiquissimis

mis temporibus in comitiis in conspectu ciuium fuisse peracta, norunt omnes. De arrogationibus et familiae emtionibus hoc veteres diferte tradiderunt, sed et idem de caeteris mancipationis generibus, e numero quinque testium caeteris que omnibus negotiū perficiendi caerimoniis, e que iis ipsis, quae statim de antestato dicturi sumus, suspicari possumus. Is scilicet tunc temporis erat magistratus, qui si auctoritas populi necessaria erat, rogabat ipsius sanctionem et iussum. Magistratum autem esse oportuit, quia nemo prinatus poterat ad populum agere. Sed in quibus tantum Quiritium testimonio opus erat, hae, veluti mancipationes, vt et extra comitium peragi possent, mores et domestica necessitas effecerunt. In testamentis autem suffragia populi requirebantur, vt is, quam sanxisset legem de successionebus intestatorum, contraria lege tolleret. Quam ob rem TREKELLIVS *de orig. atque progressu testam. fact. pag. 32.* in notando THEOPHILO *ob s. i. Paraphr. Instit. Tit. de testament. ordinand.* aequus videtur fuisse censor, licet eruditissimo REIZIO *in Animaduers. ad l. c.* displiceant, quae ab illo dicta sunt. Neque enim in priuati cuiuslibet vi ac potestate situm erat, communem ciuitatis sponsonem voluntate sua mutare, sed id iustum erat ratumque, quod postremum populus constituerat. Hinc facile potest intellegi, saepe euenisse, sicut et THEOPHILVS *l. c.* tradidit, vt quum non, nisi vere et autumnali tempore, haberentur comitia, multi decederent, qui rei suae noua lege consulere maluissent. Quam spem ciuium breui dierum summa longiorem et morte toties interceptam quum nollent Romani amplius in incertum euentum conferri, lege illa celebri et spectata: Vti legassit: vltimas ciuium suorum voluntates quasi in antecessum confirmauerunt. Sed qui recitata lege tam bene consuluerunt moribundis, videntur quoque nouam testandi formam descripsisse, permittentes illa, quae de sacris detestandis perlata est, lege

lege, ad quas pro regiminis forma ordinarie bis tantum vno-
 quoque anno agi potuit, has populi quinque tribus totidem
 singulis testibus repraesentari. Ac profecto quae ab interpre-
 tibus tribuitur Iureconsultis origo testamenti per aes et libram,
 aliunde est arcessenda. Nam qui a nobis diuortium faciunt,
 omnes tamen puto concedere, tabulas ciuium supremas, et-
 iam si in calatis comitiis non compositas, lege XII. tabularum:
Vti legasset, ita ius esto: vim habuisse ac robur. Itaque de
 origine quinque testium tantum litigari intellego. Nam haere-
 ditas in comitiis perinde neque aliis caerimoniis mancipari solita,
 quam in ista noua per aes et libram testamenti factione. Qua-
 propter et familiae emtorem initio ipsum haeredem fuisse, com-
 plures ex Theophilo notauerunt. Nos vero nec infecutus sta-
 tim temporibus subornatum semper hominem loco veri heredis
 putamus, verum ex duplici tantum vel suspicionis, velut idem
 THEOPHILVS loco *saepius laudato* testatur, vel sacrorum inter-
 mendorum causa, quod persuadent verba CICERONIS, in
Orat. pro Muraena cap. 12. male olim explicata a GRONOVIO de
pecun. vet. lib. 4. cap. 7. et a GRAEVIO in *notis ad Cicer. loc. laud.*
 sed vindicem nata egregium FRANCISC. CAROL. CON-
 RADVM *Parerg. II. 1. de coemtionibus sacrorum intermendorum*
caussa factis. Id enim, qui Ciceronis locum attente legit ne-
 que aliud quicquam concedet, neque aliquid amplius ex eo
 praeclare perspici. Nec ideo quis dictum arbitrabitur per aes
 et libram testamentum, quasi eo in comitiis condito, haud aere
 percussa fuisset libra: sed quia haec sola solemnitas permanfit,
 in qua cernerentur hae priscae negotii reliquiae, inde nomen et-
 iam nouae formae ab ea ipsa caerimonia sumtum. Sed red-
 denda quoque ratio est, cur legem de sacris detestandis sanxisset
 solemnita testamentorum credamus. Est GELLII in *Noct. Att.*
lib. 6. c. 12. locus notatu dignissimus, vnde Seruium Sulpicium
 patet in libro, quem de detestatione sacrorum scripsit, tradi-
 disse

diffe de testamentis. Quod si igitur verum, hanc iuris Decemvralis particulam in alterutra extremarum tabularum habitam, accrevisse legibus antea de testamenti factione latis: haud vero convenientius quicquam arbitrer, quam illos tab. IX. vel XII. quid rati pensique haberent de externis ritibus, docuisse, qui paullo ante internam illam solemnitatem, idonei scilicet haeredis institutionem, praescriperant. Quod si factum non esset, de potestate extra comitium testandi convenissent omnes, de forma et ratione non aequae, quam nec prudentum interpretatio nec ius non scriptum confessum potuisset surrogare, quippe quod est *εὐρημα τῆ βίῃ καὶ χρόνῳ*, nec ex die vigere solet, sed annorum serie et temporis praeterfluxu vim suam accipere. Omnibus his quae super hoc argumento disseruimus haud leue pondus accedit iis, quae GRAEVIUS in praef. ad T. I. Theof. Antiq. Rom. de hac sacrorum detestatione dedit, eam interpretatus modum transfereudi sacra privata ad haeredes et legatarios partiaros. Quibus sententiam nostram mirum in modum munitam videmus. Sed inuenit, cui displiceret tanti viri opinio, celeberrimum SCHWARZIVM *dissert. de detestat. sacror. f. 13.* qui sacrorum detestationem descripsit solemnem sacrorum consecrationem in comitiis peractam, et Seruivm quidem Sulpicium in excitato libro propterea de testamentis egisse contendit, quod in comitiis habitis sacrorum consecrandorum ergo soliti fuissent Romani testamenta condere. Ego vero non possum a me impetrare, vt statuam virum splendidissimae eruditionis communi interpretum errore fuisse abreptum, vt illud horum scilicet ingenio excogitatum novum comitiorum genus, nempe nullius rei, nisi testamenti cuiusdam caussa calatorum, amplecteretur. Quod profecto nec Gellius nec Theophilus, quamquam laudati a multis tanquam auctores huius sententiae, tradiderunt. Verum hac opinione reiecta, nescio, quid coniecturam Schwartzii amplius iuuet. Nunc paulum illustrata origi-

ne testamenti per aes et libram, facilis erit solutio quaestio-
nis, num antestati praesentia in mancipationibus fuerit necessa-
ria? Scilicet quum testamenta adhuc in comitiis conderentur,
haec familiae mancipatio sine antestato fieri non potuit, ob po-
puli rogationem a persona publica faciendam. Eadem ratio ad-
erat in caeteris ciuilibus negotiis, quae non nisi populi auctori-
tate peragi poterant. Sic fere personam antestati sustinuit, qui
pronunciauit formulam in arrogatione vsitatam, quam habet
GELLIVS lib. 5. c. 19. *Velitis inbeatis Quirites, uti L. Vale-
rius L. Titio tam iure legeque filius fiet, quam si ex eo patre ma-
troque familias eius natus esset: utique ei vitae necisque in eum pote-
stas fiet, uti patri endo filio est. Hoc ita, ut dixi, ita vos Quirites
rogo.* Sed quum haec in conspectu ciuium testandi necessi-
tas Leg. XII. temperata esset, eueniebat, ut alii adhiberent
personam singularem nulla in mancipationibus, nisi antestati,
munia obituram, alii ea ipsi obirent, denique alii has partes de-
ferrent emtori, quocum negotium aut vere aut dicis causa
contraheretur. Caetera magis ad ipsius officia pertinent,
quod quidem argumentum quum Illust. KVISTNERVS do-
ctissima commentatione *Lipsiae ao. 1742. in publicum edita*
exhauserit, actum non agam.

ANTIQUITATES SERVITVTIS

POENAE

Eos quidem fuisse limites Praetorum Quaestitorum potestatis
NOODVS docuit, ut ne possent quemquam ciuem Romanum capi-
tibus damnare, nisi dignitatem antea, qua se reddidissent indi-
gnum, atroci sententia ademissent. Ita enim ille *Probabil. lib. 3.
cap. ult. ubi commissum erat, inquit, capital a ciue, quaestitores*

non esse ciuem eum iudicabant, qui capite damnatus foret, seruum appellabant poenae. Ita quanquam ciuis esset, vitam tamen tanquam seruus amittebat. Sed quum Noodius adhuc reliquerit, quae videntur ad causam huius seruitutis pertinere, licebit nobis in illam paucis inquirere, et quae sit ratio nominis, cur idem non in aliis quoque eorum, qui poenae caussa seruiebant, generibus obtinuerit, breuibus indicare. Videtur autem seruitutis poenae origo haec esse. Solum perduellionis crimen leges antiquae vltimo supplicio vindicabant. Nam ROMVLVS et NVMA POMPILIVS celebri lege de paricidio lata illum solum interfici voluerunt, qui sciens dolo malo necasset liberum hominem aut dato factoue veneno ipsius maturasset mortem. Parum abest, quin fastidium verear excitare lectoribus meis repetendo locum nimis tritum atque vulgatum, quem ex CAII *Comment. ad XII. Tab.* depromptum legimus *cap. 234. D. de verb. signif.* Ecce tamen verba, quae sic habent: *Quos hostes non dicimus eos veteres perduelles appellabant, per eam adiectionem indicantes cum quibus bellum esset.* Hac CAII auctoritate statuimus, legem horrendi carminis, quae Duumviris facultatem concessit cognoscendi de nefando HORATII crimine, fecisse ipsis potestatem confessum conuictumue paricidam declarandi hostem populi Romani. Nempe ob simulatam HORATII sub iugum missionem, cuius monumentum post longos annos extitisse in sororio tigillo nobis tradidit LIVIVS *lib. I. c. 26.* suspicamur paricidii condemnatos, id est, eius criminis, quo rem publicam hostili animo inuasissent, velut hostes legitimo bello captos, maxima capitis deminutione libertatem suam amisisse, nec capitale crimen nisi postea, quam missi sub iugum fuerant, morte expiassent. Itaque seruitus poenae pertinuit ab initio ad illos qui perduelles populi Romani facti erant paricidio commisso, quod a parenticidio distinctum fuisse demonstrarunt MEESTERVS *in li- bello*

bello ad leg. Pompeiam de parricid. Trai. ad Rhen. edito et
VVAGNERVS *Dissert. de suppliciis paricidarum Lipsiae habita*
sic, vt vtrumque capital fuerit, diuersa tamen ratio sumendi
supplicii obtinuerit. Sed miseram hanc conditionem propter
ea vocarunt poenae seruitutem, quod, qui tunc temporis
seruiebant, aut iure gentium capti, aut nati ex ancillis, aut
a patre venundati in hanc calamitatem inciderant, adeoque
praeter perduelles istos et paricidas, nullum erat hominum ge-
nus, qui vtraque libertate in poenam multati essent. Nondum
enim in incensos, nec in illos, qui militiam subterfugerant, anim-
aduersum erat, quippe quorum perfidiam primus coercuit SE-
RVIVS TVLLIVS. Haec seruitutis poenae ratio fuit vsque ad
Imperatorum tempora, quibus admodum creuit numerus
cruentorum iudiciorum, et multorum aliorum criminum reis
poena capitalis irrogata est. In quorum quidem suppliciiis
non poterat fieri, quin adhiberetur pristinus mos detrudendi ne-
candos in seruitutem, qui inde a remotissimo aevo a maiori-
bus in posteros, a seculo in seculum, iure quasi haereditario erat
translatus.

This is the first page of a manuscript, showing significant signs of age and wear. The text is written in a historical script, likely a form of Gothic or similar medieval hand, and is oriented upside down relative to the page's binding. The ink is faded, and the parchment is heavily stained with brown spots, particularly in the lower half of the page. The text is arranged in several columns, though the individual words and lines are difficult to decipher due to the orientation and fading. A small, faint mark or signature is visible near the bottom center of the page.

NOBILISSIMO
ATQVE
HUMANISSIMO
IOH. AVGVSTO CLEEMANNO

S. P. D

IOH. THEOPHILVS SEGERVS

Quam ingeuii TVI alacritatem quem que litterarum amo-
rem et disputationibus crebris et audiendi discendi-
que sollertia praeclare perspexi, CLEEMANNE,
AMICE CARISSIME, huius publice testem fieri hunc libellum
et TVA et mea causa admodum laetor. Quamvis enim non in omni-
bus, quae erudite et libere coniecisti, TIBI assentiar, mihi quae rerum
quarundam rationes, quod pace TVA dicere liceat, nimis fere difficiles et
subtiles reddidisse videaris, vehementissime tamen placet hoc studium in
caussis legum inveniendis positum, et diligens ista reconditorum atque
elegantiorum litterarum tractatio mirifice confirmat spem meam de eru-
ditissimo ingenio TVO optimis quae artibus instructo conceptam. Ita-
que

que nihil de sententiis *TVIS* minuire aut delere sustinui, sed libellum, uti a *TE* scriptum ac perpolitum accepi, ita integrum et nullis emendationibus variatum reddo. Habebunt sane lectores industriae *TVAE* in litterarum studiis posita testimonium, et quam novum ornamentum sibi ac decus ab eruditione *TVA* promittere possit, alma haec studiorum pareus, cui, quae accepisti, redditurus es, academia iudicabit. Ego vero, quod mihi eruditum disciplinae meae alumnus contingit in cathedram primum producere, id quidem gratissimum iucundissimumque benivolentiae atque amoris *TVI* documentum habeo, et ut hic laudis ingressus *TIBI* felix et fortunatus sit, atque ut industriam *TVAM* doctrinamque amplissima praemia consequantur, ut quae optimum inprimis acerrimumque ingenium ad maiora suscipienda excitet potentium viorum munificentia, Deum veneror. Bene vale, *VIR OPTIME*, et me ama. Scr. Lipsiae X. Cal. Dec. an. MDCCCLXVIII

00 A 6448

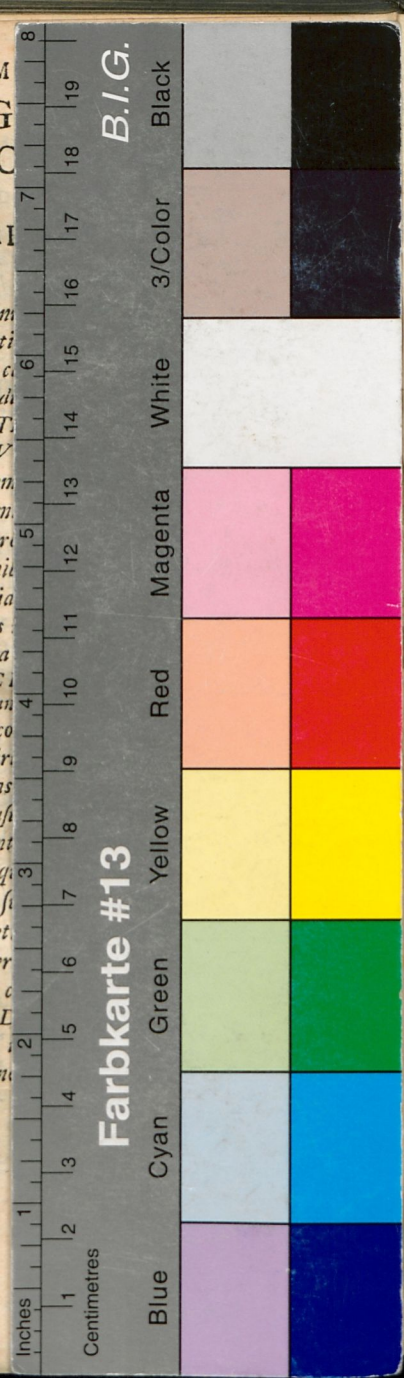
ULB Halle

3

002 928 140

B.I.G.

Farbkarte #13

MISCELLA ARGVMENTA
IVRIS CIVILIS
PRAESERTIM DECEMVIRALIS

MAGNIFICI I. CTORVM ORDINIS AVCTORITATE

P R A E S I D E

IOH. THEOPHILO SEGERO

IVRIS SCIENTIAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORE

TITVLORVM DE V. S. ET R. I. ANTECESSORE

ORDINARIO COLLEGII I. CTORVM SODALI

H. L. Q. C

D. XXIII. NOV. CIDI⁰CCLXVIII

P R O P O S V I T

A V C T O R

IOHANNES AVGVSTVS CLEEMANNVS

C H E M N I C E N S I S

L I P S I A E

E X O F F I C I N A L A N G E N H E M I A

G. J. Erasm.